

**TÍTOL: L'ASSIGNATURA DE PRÀCTIQUES A L'ENSENYAMENT DE
MESTRE EN EDUCACIÓ MUSICAL, VEHICLE PER AL TREBALL EN
XARXA¹²**

AUTORIA:

- Gonzàlez Mediel, Olga, ogonzalez@ub.edu, Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal.
- Fernández Biel, M. José, mjfernandez@ub.edu, Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal

**Departament de Didàctica de l'Expressió Musical i Corporal
Facultat de Formació del Professorat
Universitat de Barcelona
Passeig de la Vall d'Hebron, 171
08035 Barcelona**

ÀMBIT:

Experiència de docència sobre el treball en xarxa.

ABSTRACT

DESENVOLUPAMENT:

La comunicació que es proposa té com a objectiu visualitzar l'experiència de treball en xarxa que es porta a terme en el marc de l'assignatura Pràcticum II, de l'ensenyament de Mestre en Educació Musical de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona.

¹ Comunicació presentada en el marc del 1r Congrés de Formació per al Treball en Xarxa a la Universitat. Complexitat, corresponsabilitat i construcció del coneixement, celebrat a Barcelona el 12 i 13 de febrer de 2009.

² Els autors de la comunicació es fan responsables de la correcció lingüística d'aquest document.

Aquesta assignatura es realitza al llarg del segon semestre del tercer curs (15 setmanes), i en el seu desenvolupament estan implicats diferents factors: la Facultat i el professorat tutor, els estudiants de l'assignatura, l'escola i els i les mestres tutores, l'alumnat dels centres i el context social que els encabeix.

Idees Principals

- Coordinació institucional i interdepartamental.
- Actitud de treball cooperatiu i col·laboratiu entre els centres (Facultat i escola), els alumnes, entre els alumnes i els tutors, entre els tutors i els mestres i entre els alumnes i els mestres.
- Conscienciació de l'educació com a tasca comunitària, compartida i participativa.
- Experimentació de la complexitat del món educatiu.
- Aprenentatge dels avantatges del treball en xarxa, a la Facultat i a l'escola.

Conclusions a destacar

- La col·laboració en l'adopció de decisions entre els professionals de cadascun dels àmbits que participen en el desenvolupament de l'assignatura, a partir d'una bona gestió i coordinació de les diferents accions, la seva planificació i el seu desenvolupament.
- L'adopció d'estratègies de treball cooperatiu i col·laboratiu entre els diferents agents implicats que comporta una major implicació de tothom en el seu desenvolupament.
- La millora substancial en l'assoliment de les competències pròpies de l'assignatura mitjançant el treball en xarxa.
- La vivència de la pràctica educativa com a tasca comunitària, compartida i participativa.

Recomanacions

- **Creació d'espais que facilitin la trobada entre els tutors de la Facultat i de l'escola per a planificar i preparar el treball.**
- **Major implicació de les administracions.**
- **Formació dels tutors/es en aquest tipus de treball.**

COMUNICACIÓ

Introducció

La comunicació que es presenta té com a objectiu visualitzar l'experiència de treball en xarxa que es porta a terme en el marc de l'assignatura Pràcticum II, de l'ensenyament de Mestre en Educació Musical de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona.

Intentarem presentar en aquesta comunicació, en primer lloc, una contextualització que ens permeti, d'una banda, conèixer les característiques que defineixen l'assignatura del Pràcticum II quant a l'especialitat d'educació musical i, d'altra banda, una conceptualització de la metodologia que identifica el treball en xarxa des d'on partim.

Seguidament, explicitarem de quina manera es desenvolupa el procés de l'acció que correspon a l'assignatura del Pràcticum II, fent èmfasi en el detall de tots els factors que intervenen, les relacions i formes de treball que es creen entre ells i la funció específica de tots els elements implicats.

Avancem, finalment, les conclusions que les autores troben més interessants a destacar després d'analitzar i comparar els resultats obtinguts un cop finalitzats dos cursos en els quals s'ha aplicat l'experiència innovadora.

Contextualització

EL PRÀCTICUM II

L'assignatura Pràcticum II es pot considerar com l'espai on es recullen, sintetitzen, conflueixen i aprofundeixen tots els aprenentatges de les assignatures troncal de l'ensenyament de mestre, i on l'estudiant entra en contacte amb d'altres professionals directament o indirectament relacionats amb el món educatiu. En el seu desenvolupament estan implicats diferents factors: la Facultat i el professorat tutor, els estudiants de l'assignatura, l'escola i els i les mestres tutores, l'alumnat dels centres i el context social que els encabeix.

A l'ensenyament de Mestre en Educació Musical, la matèria Pràcticum es distribueix en dues assignatures. La primera, Pràcticum I, amb una assignació de 5 crèdits, es troba ubicada al tercer semestre dels estudis. En ella els estudiants realitzen un primer contacte i aproximació al món educatiu; és una assignatura essencialment observacional. El continguts de Pràcticum I es desenvolupen al llarg de 3 setmanes d'estada en un centre d'educació primària, i contempla la tutorització d'un professor de la Facultat. La segona assignatura és la de Pràcticum II, que consta de 27 crèdits, i en la qual s'aprofundeix en la pràctica educativa. Es troba situada al sisè semestre, és a dir, al darrer semestre de l'itinerari curricular. Es desenvolupa al llarg de 14 setmanes de les quals, en onze, els alumnes fan una estada en un centre d'educació primària, quatre d'elles en un aula generalista i set acompanyant el mestre/a especialista. Les tres setmanes restants es destinen al treball de preparació previ abans d'anar al centre i el temps posterior a l'estada en el centre, quan l'alumnat prepara, presenta i defensa la seva memòria de pràctiques a la Facultat.

El Pla Docent de l'assignatura contempla un seguit de competències que l'estudiant ha d'assolir i de les quals n'assenyalem³ aquelles que, entenem, estan més relacionades amb el treball en xarxa.

³ En cursiva.

- *Capacitat per identificar i relacionar els aspectes rellevants del medi multicultural, sociocultural, econòmic i lingüístic que emmarquen el context escolar amb el plantejament pedagògic i organitzatiu de l'escola.*
- *Capacitat per aprofundir en el coneixement de la realitat escolar a partir de l'anàlisi del medi multicultural, sociocultural, econòmic i lingüístic en què es troba l'escola.*
- Capacitat per relacionar els principis educatius i curriculars que consten en els diferents documents institucionals del centre amb la pràctica educativa.
- *Capacitat per analitzar el desplegament de les àrees curriculars de l'etapa de l'educació primària que du a terme l'escola, i d'identificar-hi les línies de coordinació docent amb l'etapa d'educació infantil.*
- *Capacitat per comprendre i interpretar la complexitat de l'organització i funcionament del centre que configuren la seva dinàmica.*
- *Capacitat per conèixer i valorar (observant i analitzant les diferents pràctiques educatives) si el tractament que s'està donant a la diversitat té coherència en tots els àmbits d'actuació del centre.*
- Capacitat per avançar en la comprensió del creixement personal dels alumnes en la interacció escolar, reconeixent les seves característiques per a l'assoliment dels objectius educatius.
- Capacitat per analitzar els elements que configuren el clima de l'aula i la influència que té aquest clima en l'organització i dinàmica del grup classe.
- Capacitat per identificar i comprendre les diverses estratègies d'ensenyament-aprenentatge emprades en l'etapa d'educació primària mitjançant instruments d'observació adients.
- Capacitat per adquirir més seguretat i coneixements en relació amb la tasca de fer de mestre i de les estratègies d'intervenció educativa.
- *Capacitat per dissenyar i desenvolupar una UD o un altre tipus d'intervenció educativa (projectes, treball globalitzat,...) atenent la diversitat de l'aula i tenint present l'especificitat de les àrees curriculars i de la seva didàctica.*

- Capacitat d'avaluar el desenvolupament d'una UD o un altre tipus d'intervenció educativa amb la utilització de les tècniques adequades.
- Capacitat per prendre decisions de millora sobre el treball realitzat (UD i/o altra intervenció educativa) a partir de les evidències obtingudes.
- *Capacitat per integrar-se en un equip docent, per compartir experiències, per comunicar-se i per coordinar-se.*
- *Capacitat per integrar-se en el grup classe en les tutories de l'assignatura, per compartir experiències, per comunicar-se, amb una actitud favorable al treball en col·laboració amb els companys.*
- Capacitat per exposar per escrit el treball realitzat en l'assignatura amb un llenguatge adient i amb correcció lingüística.
- Capacitat per exposar oralment el treball realitzat en l'assignatura amb concisió, claredat i correcció lingüística.
- *Capacitat per mostrar una actitud responsable i participativa a l'escola de pràctiques i a les tutories de l'assignatura.*

Així mateix al llarg del desenvolupament de l'assignatura es persegueix assolir diversos objectius d'aprenentatge, tan referits a coneixements, a habilitats i destreses i a actituds, valors i normes. De tots ells destaquem⁴, de nou, els que estan directament abordats en l'experiència.

Referits a coneixements:

- Interpretar i analitzar el centre escolar en l'entorn sociocultural on s'ubica.
- Aplicar els coneixements adquirits a la Facultat de Formació del Professorat (tant culturals com professionals), adaptant-los a l'escola i a la diversitat de l'aula.
- Interpretar i analitzar el funcionament i l'organització del centre en l'àmbit pedagògic i curricular, especialment en l'àrea de Música.
- *Identificar i comprendre l'organització i la dinàmica del grup-classe, així com les estratègies d'ensenyament-aprenentatge de totes les*

⁴ En cursiva

àrees del currículum d'Educació Primària, i col·laborar amb la mestre tutora i/o el mestre tutor en el desenvolupament i posada en pràctica d'unitats didàctiques.

- *Identificar i comprendre les estratègies d'ensenyament-aprenentatge pròpies de l'Àrea de Música i col·laborar amb l'especialista en el desenvolupament i posada en pràctica d'unitats didàctiques de Música.*

Referits a habilitats, destreses:

- *Aprendre a treballar en col·laboració i cooperació.*
- *Saber explicar en públic, de forma sintètica i clara, la tasca professional realitzada a l'escola de pràctiques.*

Referits a actituds, valors i normes:

- *Mostrar en tot moment una actitud responsable i participativa en l'escola de pràctiques, mostrar predisposició a treballar en equip, a compartir experiències, a comunicar-se i coordinar-se.*
- *Mantenir una actitud reflexiva i crítica vers la pròpia intervenció pedagògica i les aptituds professionals desenvolupades, valorant la formació permanent com a necessària per completar-les.*

La realització d'aquesta assignatura és de gran complexitat, en ella hi participen diversos elements: la Facultat i el professorat tutor, els estudiants de l'assignatura, l'escola i els i les mestres tutores, l'alumnat dels centres i el context social que els encabeix. És per això que demana d'una gestió molt acurada i complexa i que, per a l'assoliment de bons resultats, exigeix un treball col·laboratiu i cooperatiu. Aquesta necessitat justifica l'adopció de noves estratègies metodològiques, com és el cas del model de **treball socioeducatiu en xarxa**.

EL TREBALL SOCIOEDUCATIU EN XARXA

D'acord amb la definició que del treball socioeducatiu en xarxa fa la Conselleria d'Educació i Cultura, entenem que el treball en xarxa és alguna cosa més que la coordinació i l'intercanvi d'informació. *És una articulació comunitària que implica la col·laboració de forma estable i sistemàtica i la implicació personal i col·lectiva dels agents implicats.*⁵

Els tipus de xarxa que es poden establir serien:

- Les *xarxes de relacions personals*.
- Les *xarxes de dependència*, és a dir, el conjunt de relacions en que s'observa la jerarquia administrativa, les competències, els fluxos de finançament, etc.
- Les *xarxes socioeducatives*, formades per totes i tots els professionals i organitzacions que treballen conjuntament i desenvolupen una concepció comú que els hi permet definir escenaris de futur, estratègies d'actuació i processos de col·laboració.

Les xarxes socioeducatives, segons aquest concepte, tenen raó de ser a través de:

- L'aprenentatge de com treballar plegats (acceptació de la diferència, treball en equip, articulació, col·laboració, etc.).
- L'adaptació a les realitats locals (coneixement de les necessitats i demandes, comprensió de les dinàmiques locals, etc.).
- El treball efectiu (metodologia, manteniment de la motivació i capacitat de plantejar-ne projectes realistes i viables).

Les característiques que hauria de tenir una xarxa socioeducativa són:

⁵.Antonio Muñoz i Lluís Ballester , 2003. El treball socioeducatiu en xarxa. Trobada de professionals i entitats de l'àmbit socioeducatiu: Cap a un treball comunitari, consultable a: weib.caib.es/Documentacio/jornades/jornada_treball_comunitari/comunicacio.ppt -

- L'articulació entre els organismes i els agents implicats.
- El dinamisme i la flexibilitat dels processos.
- La coherència entre el treball per processos, l'aplicació de projectes consensuats, la complementarietat de les actuacions i l'avaluació continuada i compartida.
- La implicació de tots els agents esdevenint xarxes no excloents.
- La formació constant durant tot el procés.

A l'hora de plantejar un treball en xarxa s'ha de tenir present:

- El canvi que significa el treball en xarxa.
- Delimitar l'objectiu central que justifica el treball en xarxa.
- S'ha de poder definir, mitjançant escenaris de futur, cap a on es dirigeixen els esforços.
- S'han de definir les estratègies d'actuació.
- Tenir present que es posa en marxa un procés en el qual coexisteixen moments d'entusiasme i de frustració.
- La creació de nous escenaris professionals i personals.
- La construcció de marcs relacionals i professionals nous que impliquen la incorporació i la integració de nous coneixements i tècniques.
- Assumir la idea de canvi socioeducatiu orientat a la millora qualitativa de la pràctica socioeducativa i centrat en:
 - Els processos socials (relacions en el barri, ocupació del temps lliure, relacions de veïnatge, etc.).
 - Els processos d'ensenyança i aprenentatge que tenen lloc en la comunitat.
- Tenir present que parteix d'una doble consideració:
 - Referida a les condicions reals en les quals es realitza l'activitat socioeducativa.
 - Referida als agents socioeducatius: els educadors, els treballadors socials, el professorat, l'alumnat, etc.

La metodologia de treball hauria d'abastar tres objectius conseqüents:

1. Construir les bases del treball en xarxa: Establiment dels acords inicials, anàlisi de necessitats, incorporació de nous recursos i definició de les grans línies d'actuació.
2. Fer operativa la xarxa creada: desenvolupar protocols de treball col·laboratiu, preparar projectes articulats o conjunts. És el nivell intermedi d'articulació de recursos (serveis, entitats, programes, líders, etc.).
3. Fer eficaç la xarxa: dinamització dels espais d'articulació, d'execució i consecució de projectes o actuacions pactades als protocols des d'una perspectiva de complementació.

Segons les indicacions i les suggerències definides pel grup de treball que ha dut a terme el Projecte TRAMA de formació per al treball en xarxa, s'han de tenir presents en un treball en xarxa de caire socioeducatiu:

1.- Les condicions que possibiliten i dificulten la docència del treball en xarxa quant a:

- Coherència metodològica amb la planificació inicial.
- Modificacions incorporades.
- Dificultats durant el procés d'experimentació.
- Condicions afavoridores.
- Grau de participació dels agents (professorat, estudiants i professionals externs/es) al llarg de les fases (planificació, desenvolupament i avaluació).

2. Les dificultats durant el procés d'experimentació.

3. El propi funcionament dels centres i la comunitat educativa (plans docents, marc legal, temporització...).

4. Les dificultats operacionals relacionades específicament amb el treball en xarxa.

D'acord doncs amb la conceptualització exposada sobre el treball en xarxa socioeducatiu, intentarem ara visualitzar el procés de treball realitzat en l'assignatura del Pràcticum II corresponent a l'especialitat de mestre en educació musical que es duu a terme en la Facultat de Formació del Professorat de la UB., tot intentant destacar els punts forts i febles d'aquesta modalitat de treball.

DESCRIPCIÓ DEL TREBALL

A la nostra Facultat, el desenvolupament de les assignatures de pràctiques ha estat tema de preocupació i dedicació constant per tal d'anar millorant els resultats. En aquesta cerca de la millora docent es va impulsar l'establiment d'una xarxa de treball en l'assignatura del Pràcticum II en les especialitats de mestre en educació musical, educació física i llengua estrangera. Amb la intenció d'assolir els diversos objectius assenyalats anteriorment, es treballa en els darrers cursos amb l'interès per millorar el desenvolupament de l'assignatura, incrementant els recursos i intentant establir relacions més estretes, més operatives i més eficaces entre tots els elements que intervenen en el procés: institucions educatives, professorat i alumnat.

Elements implicats:

Podem trobar dos tipologies diferenciades: els elements institucionals i els personals que ara detallem junt a les seves funcions.

- Institucionals:
 - Ministeri d'Educació (directrius i descriptors).
 - Departament d'Educació (accés als centres educatius i reconeixement de la tasca dels mestres tutors).

- Universitat de Barcelona, Facultat de Formació del professorat: Comissió acadèmica, Consell d'estudis, Comissió de Pràctiques (aprovació dels plans docents de les assignatures i dels recursos humans i materials).
 - Centres educatius d'educació primària.
- Personals:
- A la Facultat:
 - o Professorat de la Facultat:
 - Coordinador/a general de l'assignatura del Pràcticum II per a totes les especialitats.
 - Coordinador/a de l'especialitat de mestre en educació musical.
 - Professorat tutor de la universitat en la funció de tutor generalista.
 - Professorat tutor de la universitat en la funció de tutor especialista de música.
 - o Estudiants:
 - Alumnes matriculats en l'assignatura del Pràcticum II en l'especialitat de mestre en educació musical.
 - Als centres d'educació primària:
 - o Mestres dels centres educatius:
 - Equip directiu de les escoles que acullen a l'alumnat en pràctiques (director/a del centre educatiu, cap d'estudis, coordinador/a de pràctiques...).
 - Mestre tutor de l'escola en la funció de tutor generalista.
 - Mestre tutor de l'escola en la funció de tutor especialista de música.
 - o Alumnat:
 - Nens i nenes de les aules on es realitzen les pràctiques.

El Ministeri, en el cas dels estudis de mestre, publica les directrius i els descriptors de les matèries, però és la Facultat qui, en l'elaboració del pla d'estudis, fixa l'estructura de les matèries i els criteris acadèmics corresponents. La Comissió Acadèmica i el Consell d'Estudis són els que determinen com desenvolupar cadascuna de les assignatures que componen el Pràcticum.

El model tradicional en el que a cada alumne se li assignava una escola on dur a terme l'estada de pràctiques, i un professor tutor i un mestre tutor encarregats de fer-ne el guiatge i seguiment, tot i sent funcional, presentava nombroses llacunes, buits que calia omplir per guanyar en qualitat. És així com progressivament es va anar implantant la idea del treball en xarxa amb la intenció d'aconseguir objectius de millora. En aquest nou plantejament es configuren diferents grups de treball o petites xarxes que s'intercomuniqueu i on les seves funcions forçosament s'interrelacionen.

La responsabilitat organitzativa i de coordinació pedagògica del Pràcticum recau sobre la **Comissió de Pràctiques**, la qual rep l'encàrrec del Consell d'Estudis de l'ensenyament i de la Comissió Acadèmica de la Facultat de: gestionar, coordinar i desenvolupar els Plans docents de les assignatures que componen el Pràcticum dels ensenyaments de Mestre. Els seus membres actuen com a agents, i les seves funcions i tasques influeixen en la interrelació educativa/formativa del procés de realització de les pràctiques. Aquesta comissió està formada per un coordinador/a general i un coordinador/a específica per a cadascun dels ensenyaments de mestre (Ed, Infantil, Ed. Primària, Ll. Estrangera, Ed. Física, Ed. Musical i Ed. Especial), en total 7 professors/es en funcions de coordinació (general i específiques). En l'àmbit organitzatiu la Comissió supervisa i coordina la relació amb les escoles que participen en el desenvolupament de l'assignatura, establint els contactes corresponents i decidint les avaluacions de qualitat. Regula també la distribució de les escoles als estudiants i l'assignació dels professors tutors. En l'àmbit pedagògic correspon a la Comissió establir les directrius docents, dur a terme sessions de treball i

coordinació amb els equips docents i els equips pedagògics, i impulsar i facilitar el contacte i l'intercanvi amb els diferents centres amb la finalitat d'afavorir el treball de coordinació dels diferents agents que intervenen en el Pràcticum.

En un primer moment es va iniciar una reforma interna que va esdevenir la xarxa inicial de treball dins de la Facultat, constituint-se els anomenats **Equips docents de pràctiques**. Aquests equips estan formats pel coordinador/a específica de l'ensenyament com a primer responsable i els professors/es de la Facultat en funcions de tutors de l'assignatura. Així, a l'ensenyament de mestre en educació musical, l'equip docent està format per 9 professors (8 professors tutors i tutores i el coordinador/a específic). A cadascun dels equips docents correspon bàsicament el desenvolupament dels Plans docents, adequant-los a la seva especialitat, la proposta i elaboració de materials curriculars i instruments d'avaluació, etc. També estableixen els mínims comuns necessaris per al desplegament de l'assignatura. Els membres de l'equip docent treballen a dos nivells, grupal i individual. Ambdós nivells estan molt interrelacionats, atès que de la presa de decisions, materials, etc. (elaborats a nivell grupal en les reunions de coordinació docent), depenen en gran part les intervencions que el professor-tutor fa en el seu treball individual de tutoria amb el grup d'alumnes assignat, i també en la seva relació amb les escoles en les quals els alumnes desenvolupen la seva experiència pràctica.⁶ L'equip docent es reuneix quinzenalment, la coordinadora docent convoca a totes i tots els professors tutors integrants de l'equip a sessions de treball. En aquestes reunions s'aborden, entre molts altres aspectes, estratègies per al desenvolupament de l'assignatura. S'elaboren també instruments de treball (pautes d'observació i anàlisi, instruments per a l'avaluació tant dels alumnes com de les escoles...), i s'estableixen criteris per a l'elaboració de les memòries i les intervencions educatives, tot donant pautes per a la seva posterior reflexió.

Un altre canvi qualitatiu es va donar a l'ensenyament de mestre d'educació

⁶ Cada alumne està assignat a una escola, i com que els centres d'educació primària solen tenir un únic mestre especialista s'assigna un sol estudiant per escola.

musical al introduir canvis en l'estructura i organització de l'Equip Docent, en crear el que denominem **Equips Pedagògics**. Aquests equips són multidisciplinars i cadascun d'ells està format per tres professors tutors, dos dels quals pertanyen a l'àrea de coneixement de l'especialitat (Educació Musical), mentre que el tercer pertany a una altra àrea de coneixement. Els objectius que es persegueixen amb aquest plantejament són:

- Implementar la interdisciplinarietat de les diferents àrees de coneixement en el desenvolupament de l'assignatura.
- Reflexionar sobre la importància de la col·laboració entre diferents àrees de coneixement per part dels professors implicats.
- Transmetre als alumnes la importància del treball cooperatiu entre els diferents agents educatius.
- Col·laborar en la formació de l'alumnat de la nostra facultat, així com potenciar el treball cooperatiu.

Els equips docents i els pedagògics tenen assignat un cert nombre d'estudiants. En relació als equips docents, el grup el configuren uns 100 estudiants i en relació als equips pedagògics uns 36.⁷

Els estudiants al llarg del període en el qual es desenvolupa l'assignatura tenen una sessió de tutoria setmanal a la Facultat, i assisteixen a un centre d'educació primària prèviament assignat al llarg d'onze setmanes en horari escolar complet, exceptuant el dia d'assistència a la tutoria. Es realitzen diferents tipus de tutories:

- Grupal general: 36 estudiants (tots els estudiants assignats a l'equip pedagògic).
- Grupal: 12 estudiants (els estudiants assignats a cada professor tutor).
- Petit grup: 4 estudiants (per diferents criteris acadèmics).
- Individual: 1 estudiant.

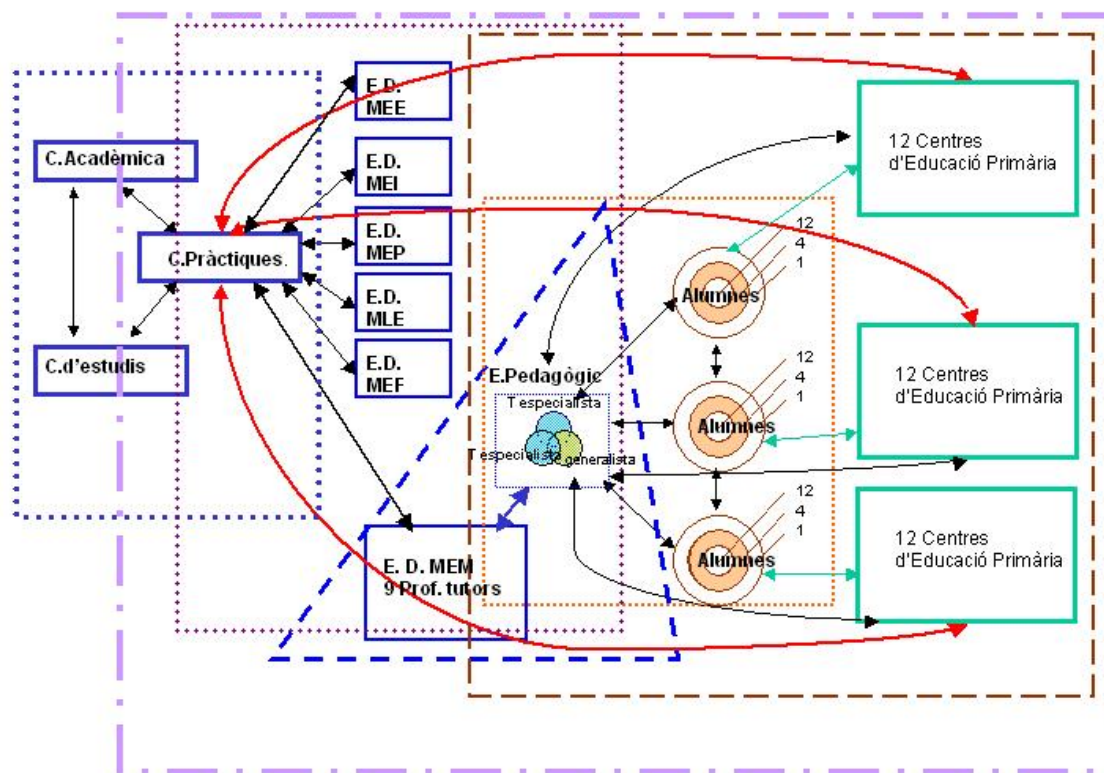
⁷ Aquest nombre pot variar segons el curs acadèmic.

Fins aquí hem descrit els diferents grups que integren la xarxa que a la Facultat es crea per al desenvolupament de l'assignatura de Pràcticum II. Tot aquest entramat no té sentit sense comptar amb els centres d'educació primària. En aquests hi participen també diversos grups amb tasques diferenciades, però necessàriament coordinats.

A l'equip directiu del centre on l'estudiant realitza l'estada li correspon gestionar bàsicament les relacions institucionals amb la Comissió de Pràctiques de la Facultat i organitzar l'estada de l'estudiant, facilitant la seva incorporació a l'escola; assignant-li l'aula de generalista i de l'especialitat amb els seus corresponents mestres tutors/res. També correspon a l'equip directiu o al coordinador de pràctiques del centre assessorar a l'estudiant en temes generals del centre (PEC, Plans d'acollida...), l'assistència a alguna sessió de claustre, reunions de coordinació de cicle, etc...

Els mestres tutors, tant el generalista com l'especialista, són els que estan en contacte diari amb l'estudiant que tenen assignat; ells guien i supervisen totes les tasques que es deriven del desenvolupament del Pla Docent de l'assignatura. Per assolir uns bons resultats cal que els mestres tutors i els professors tutors de la Facultat tinguin una estreta comunicació a fi d'aconseguir el màxim aprofitament dels recursos per assolir els objectius establerts a l'assignatura. Per dur a terme aquest treball conjunt està previst que com a mínim es portin a terme dues sessions de treball conjuntes: una, a l'inici del període d'estada a l'escola, sessió en la qual establir les línies de treball; i l'altra, al final, per fer una valoració de l'experiència. A més d'aquestes sessions de treball previstes, al llarg de les onze setmanes en què els estudiants estan al centre, els tutors de la universitat mantenen contacte tant telefònic com electrònic amb les escoles. Els mestres tutors de l'escola participen activament en l'avaluació de l'estudiant emetent l'informe corresponent.

El quadre següent ens ajudarà a visualitzar les relacions que s'estableixen entre tots els grups, i que són els eixos que fonamenten el treball en xarxa que presentem.

En un primer moment, destaca com a nucli de la xarxa de treball la Comissió de Pràctiques, la qual gestiona, es coordina i interrelaciona amb la Comissió Acadèmica i Cap d'Estudis, amb els Equips Docents de les diferents especialitats i amb els propis Centres de Primària, tot implicant en el procés de millora tots els professionals i organitzacions que, treballant conjuntament, desenvolupen una concepció comú que els hi permet definir escenaris de futur, estratègies d'actuació i processos de col·laboració.

Si centrem ara la nostra atenció en cadascun dels i les alumnes que cursa l'assignatura del Pràcticum II d'educació musical, podrem veure com cada alumne es constitueix en el nucli d'una petita xarxa de treball, intrínsecament inserida en la xarxa global i, de forma radial, es relaciona directament amb diverses agrupacions de companyes i companys, amb l'equip pedagògic i amb els centres de primària.

Efectivament, l'alumne de l'exemple tindrà diverses reunions de tutoria amb tot el grup d'alumnes (36), dirigides pels tres tutors/es de cada equip pedagògic, en les quals s'aborden temàtiques generals i diverses segons les seves especialitats. L'alumne farà també tutories individuals, en petit grup (4) i en gran grup (12) amb el tutor o tutora assignat, però també disposarà d'un dels tutors o tutores generalistes i/o especialistes⁸ de l'equip pedagògic per realitzar tutories individualitzades que l'orientin a l'hora de desenvolupar les seves unitats de programació.⁹

CONCLUSIONS

Vam especificar, en el resum d'aquesta comunicació, diversos aspectes destacats com a conclusió d'aquesta experiència innovadora:

- La col·laboració en la presa de decisions dels professionals de cadascun dels àmbits que participen en el desenvolupament de l'assignatura, a partir d'una bona gestió i coordinació de les diferents accions, la seva planificació i el seu desenvolupament.
- L'adopció d'estratègies de treball cooperatiu i col·laboratiu entre els diferents agents implicats que comporta una major implicació de tothom en el seu desenvolupament.
- La millora substancial en l'assoliment de les competències pròpies de l'assignatura mitjançant el treball en xarxa.
- La vivència de la pràctica educativa com a tasca comunitària, compartida i participativa.

Intentarem, seguidament, justificar aquestes conclusions aprofundint i explicitant quins elements i de quina manera pensem que l'adopció d'una metodologia de treball en xarxa ha millorat qualitativament l'assignatura del Pràcticum II en l'ensenyament de mestre en educació musical.

⁸ Recordem que els equips pedagògics estan formats per un professor de perfil generalista i dos de l'especialitat de música.

⁹ A l'alumne se li demana desenvolupar una unitat didàctica de música i una altra unitat de qualsevol altre assignatura durant la seva estada al centre de primària.

La novetat que plantejava el treball en xarxa partia d'un axioma incontestable: *tota persona té uns coneixements, unes experiències, uns interessos o habilitats que mitjançant una metodologia participativa poden intercanviar amb altres companys en un espai educatiu concret.*

Des d'aquest supòsit, en la nostra experiència com a participants (coordinadora i tutora de l'assignatura), s'ha demostrat que el resultat és força més enriquidor per a tots els agents implicats, essent l'alumnat que cursa l'assignatura del Pràcticum II el més beneficiat per aquesta nova manera de desenvolupar el treball. El fet de disposar de diversos professors/es tutores, tant especialistes en educació musical com generalistes (els integrants dels equips pedagògics), ha redundat en la major eficàcia del seguiment i rendiment acadèmic d'aquest alumnat.

El treball en petit i gran grup, durant les sessions de tutories, ha permès a l'alumnat conèixer altres realitats i formes de fer, compartir recursos materials i estratègies metodològiques i, finalment, analitzar i comparar resultats d'activitats realitzades a les aules de primària, anant molt més enllà del que les sessions de tutories individualitzades amb un sol tutor/a permetrien.

Aquests aspectes resulten coincidents amb algunes de les conclusions del grup de treball que ha dut a terme el Projecte TRAMA de formació per al treball en xarxa quant a:

- Conscienciar de la importància del treball en xarxa en estudis d'educació.
- Millorar els estudis, les futures capacitats professionals dels estudiants, les relacions entre la universitat i l'entorn així com la pròpia tasca docent.
- Detectar obstacles per a la docència del treball en xarxa.

Constatem també, tal com recullen de nou les conclusions del projecte TRAMA, que l'alumnat demostra una forta implicació en aquest tipus d'activitat, facilitant així no només millorar l'eficàcia del procés sinó l'actitud

amb la qual els estudiants s'impliquen en el desenvolupament de l'assignatura.

Evidentment, no només l'alumnat de la universitat i, de retruc, els nens i nenes dels centres han resultat beneficiats per l'adopció d'aquesta metodologia de treball. Efectivament, tots els agents implicats en el procés (tutors i tutores de la universitat i l'escola, equips acadèmics de la universitat), han millorat l'efectivitat del seu treball, ja que a canvi d'un cert temps "extra" de coordinació i preparació de les sessions (reunions específiques), han aconseguit el màxim rendiment de l'alumnat en pràctiques i, per extensió, una millora en l'assoliment dels objectius de l'assignatura -en un primer moment-, i en la seva futura pràctica educativa.

Finalment, d'acord amb la nostra experiència i un cop destacats en les conclusions els punts forts que entenem presenta aquesta nova manera de fer, recollim alguns aspectes que esdevindrien els punts febles detectats i que es poden presentar com a recomanacions futures:

- Creació d'espais que facilitin la trobada entre els tutors de la Facultat i de l'escola per planificar i preparar el treball.
- Major implicació de les diferents institucions.
- Formació dels tutors/es en aquest tipus de treball.
- Major reconeixement per part del Departament d'Educació de la tasca dels centres i dels mestres tutors que s'impliquen.
- Potenciació de l'ús de les xarxes de treball informàtic (moodle...).

BIBLIOGRAFIA

CABALLERO, M. A. (1998). Los tutores universitarios del Practicum de Magisterio y sus expectativas en la relación con los tutores de aula. En M. ZABALZA (ed.) *Los tutores en el Practicum. Funciones, formación, compromiso institucional*. Actas del IV Symposium de Prácticas (p. 285-292). Poio, 13-15 junio.

CID, A., DOMINGUEZ, E. y GONZÁLEZ, M. P. (1998). La práctica reflexiva como medio de cambio organizacional. En M. ZABALZA (ed.) *Los tutores en el Practicum. Funciones, formación, compromiso institucional*. Actas del IV Symposium de Prácticas (pp 319-333). Poio, 13-15 junio.

DDAA. (2008) Projecte TRAMA. Formació per al treball en xarxa. [En línia]
REIRE: Revista d'Innovació i Recerca en Educació, 1, 23-30.
<<http://www.raco.cat/index.php/REIRE>>

DDAA, Conclusions de la Jornada *Les pratiques, un espai compartit de formació*. Celebrada el dia 28 de juny de 2005. Facultat de Formació del Professorat. Universitat de Barcelona.

DDAA, Conclusions de la Jornada *El Pràcticum dels nous títols d'educació. Jornada de treball de les Facultats d'Educació de Catalunya*. Celebrada el 9 de març de 2007. Facultat d'Educació i Psicologia. Universitat de Girona.

DE FUENTES, M.L. y M.A. TORRALBA (2007), Tutorización compartida, una experiencia docente en las prácticas de maestro especialista en educación física. En A. CID, MURADÁS, M., ZABALZA, M.A., SANMAMED, M., RAPOSO M., IGLESIAS, M.L. (coords). Actas del IX Symposium Internacional sobre Practicum y Prácticas en empresas en la formación universitaria. *Buenas prácticas en el prácticum*. (pp 291-300) Poio, 27-29 de junio.

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ

- *Orientacions per al desplegament del currículum*, [en línia], consultable a:

http://www.xtec.net/estudis/primaria/06_curriculum_2007/desplegament_pri.pdf

- DECRET 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. (Pàg. 21822) DOGC núm. 4915 - 29/06/2007

FORMOSINHO, J. (2003). A supervisao pedagogica da formacao inicial de professores no âmbito de uma comunidade de prática. *Actas El pràcticum como compromiso institucional: los planes de práctica. VII Symposium internacional sobre el pràcticum* (pp37-41). Poio, Julio.

FORMOSINHO, J. (2007). Para una pedagogía de la supervisión de la formación práctica. Conferencia presentada en la Jornada sobre *El Pràcticum dels nous títols d'educació. Jornada de treball de les Facultats d'Educació de Catalunya*. Celebrada el 9 de març de 2007. Facultat d'Educació i Psicologia. Universitat de Girona.

MARTÍN, E. y MAURI, T. (2001). Las instituciones escolares como fuente de influencia educativa. En C. Coll, J. Palacios, A. Marchesi (coords.) *Desarrollo psicológico y educación 2. Psicología de la Educación Escolar* (575-596).

MONNÉ, P., GONZÁLEZ, R. SAYÓS, y TRIBÓ, G. (2003). El Practicum en los títulos de maestro de la Universidad de Barcelona. En M.I. IGLESIAS, M.A. ZABALZA, A. CID y M. RAPOSO (coords.). *ACTAS. El Practicum como compromiso institucional: los planes de Prácticas* (pp. 129-140).

PRATS, M., FERNANDEZ M.J., COLOMINA, R. Y DE FUENTES, M. (2007) Gestión y coordinación pedagógica como elementos vehiculadores de la calidad del practicum. EN A. CID, MURADÁS, M., ZABALZA, M.A., SANMAMED, M., RAPOSO M., IGLESIAS, M.L. (coords) *Actas del IX Symposium Internacional sobre Practicum Practicum y Prácticas en empresas en la formación universitaria. Buenas prácticas en el prácticum*. (pp 1047-1057), Poio 27-29 de junio.

ZABALZA, M. (2006). Organitzar el pràcticum en un nivell de competències. *Perspectiva Escolar*. Setembre 2006